

Dunajska študijska leta Moleta, Steleta in Cankarja

TONE SMOLEJ

V članku bomo obravnavali študijska leta Vojeslava Moleta, Franceta Steleta in Izidorja Cankarja¹ na dunajski Filozofski fakulteti od začetkov do promocije. V dodatku pa so objavljene njihove vpisnice in ocene disertacij.

Vojeslav Molè

Vojeslav Molè (Vojeslav Hermann Mole) se je na dunajsko Filozofsko fakulteto vpisal že leta 1906. Tedaj je poslušal zlasti slavistična predavanja pri Vatroslavu Jagiću, v drugem semestru pa tudi francistična pri Wilhelmu Meyer-Lübkeju in Philippu Augustu Beckerju. Kot prvi in nemara edini slovenski pisatelj je pri Maxu Dietzu poslušal zgodovino opere. V svojih spominih, ki jih je pisal več kot šest desetletij pozneje, se je čudil, da že tedaj ni vpisal umetnostne zgodovine, saj je veliko zahajal v Kunsthistorisches Museum:

[Š]e se spominjam iz tistega časa, kako globok vtis so napravile name slike P. Brueghela Starejšega in P. P. Rubensa. Medtem ko je bil Brueghel omejen na slike manjšega formata in posvetno tematiko, so kolosalne oltarne slike Rubensove močno učinkovale s svojim koloritom. Najbližja pa mi je bila že tedaj italijanska umetnost, zlasti beneško slikarstvo, francosko in špansko slikarstvo, posebno portreti španskih princes, ter Rembrandt, ki se mi je zdel kakor čarovnik.²

Besedilo je bilo prebrano na srečanju ob 90-letnici Oddelka za umetnostno zgodovino na Filozofski fakulteti dne 18. oktobra 2010 (op. ur.).

¹ Članek je del obširnejše monografije o slovenskih pisateljih, dunajskih študentih. Na željo urednika je avtor v dunajskem univerzitetnem arhivu (AUW) raziskal še Franceta Steleta. Avtor bi se rad zahvalil mag. Niku Hudelji za transkripcijo težko čitljivih ocen disertacij.

² Vojeslav MOLÈ, *Iz knjige spominov*, Ljubljana 1970, pp. 35–36.

1. Izidor Cankar, Vojeslav Mole in France Stele na Dunaju leta 1912 /
Izidor Cankar, Vojeslav Mole and France Stele in Vienna, 1912

Kakor koli že, naslednje študijsko leto je preživel kot enoletni vojaški prostovoljec, nato pa je po dva semestra študiral polonistiko v Krakovu in umetnostno zgodovino v Rimu, kjer si je zlasti ogledoval spomenike, muzeje, galerije in javne ter zasebne zbirke. V večnem mestu je pod vtisom umetnin nastalo tudi nekaj pesmi, ki jih je objavil v zbirki *Ko so cvele rože*. Tizianova alegorija *Amor sacro e amor profano*, ki jo je videl v Gallerii Borghese, je navdahnila sonet *Ticijan: Nebeška in zemska ljubezen*, Rafaelova freska na oboku Stanze della Segnatura pa pesem *Rafael: Apolon in Marsija*. V Rimu se je seznanil tudi z Mihovилоm Abramićem, tedaj štipen-

distom Avstrijskega inštituta (*Istituto Storico Austriaco*), ki ga je opozoril, da prof. Max Dvořák, član ožjega vodstva centralne komisije za varstvo spomenikov, išče južnoslovanske študente, ki bi jih sistematično izobrazil in nato namestil v južnoslovanskih deželah, saj se je avstrijsko spomeniško varstvo reorganiziralo in širilo. Na Abramićevo priporočilo je Dvořák povabil Moleta na Dunaj.³

Kmalu pa je Molè spoznal, da sta na Dunaju dva profesorja z zelo različnimi stališči, poleg Dvořáka še Josef Strzygowski, ki je tedaj predaval o nastanku krščanske umetnosti in navajal neznane kraje: »Nova so bila še krajevna imena, da sem bil že geografsko zgubljen in sem potem iskal po raznih enciklopedijah, kje so ti kraji: Korossan, Tur-Abdin, Bin Bir-Kilissé itd. Vmes se je neprenehoma ponavljalo ime M'satta, da ne govorim še posebej o Damasku, Baalbeku, Palmiri, Kusejr-Amra itd. V začetku mi je to bilo vse skupaj španska vas, postalo pa je zanimivo, ko sem se začel bližje orientirati.«⁴ Molè je sicer seminarje Strzygowskega primerjal s sodobnimi konferencami mednarodne politike in diplomacije, na katerih je vse polno spornih problemov. Za njihovo končno reševanje se zahteva nadčloveška modrost, ki pa je vsi diplomati ne premorejo.⁵ Poglejmo si opis seminarja o ikonografski metodi, na katerem je Strzygowski obravnaval ikonografijo Poklona Sv. treh kraljev:

Za prvi referat je bil določen poljski jezuit p. Feliś [...]. Bili smo vsi prepričani in smo tudi pričakovali, da bo kot najboljši specialist izpolnil svojo nalogo. Ko je predstavil svoj elaborat, tekste in vire adoracije Treh kraljev, smo mislili, da je vse v redu. Ko pa je prof. Strzygowski začel diskusijo, se je oglasil k besedi neki dr. Anger, o katerem nismo nič vedeli, ki pa je že imel za sabo doktorat iz protestantske teologije pri Harnacku, in je zmasakriral Felisiov referat kot nekritičen, saj se naslanja edinole na enostranska izbrana in interpretirana mesta kritičnih tekstov. Marsikdo se je pri tem namuznil, češ kako je protestant, sin protestanskega škofa iz Sedmograškega [...] »posekal« jezuita. O. Feliś, ki je bil prava dobričina, pa tudi ni bil nič hud.⁶

Karl Feliś je sicer dve leti pozneje doktoriral s tezo o križu na svetovni krogli, starokrščanskem znamenju zmage. Strzygowski pa je imel v naslednjih semestrih še seminarje iz umetnosti krščanskega Egipta, islama in budizma.

³ Ibid., p. 78.

⁴ Ibid., p. 89.

⁵ Ibid., pp. 90–91.

⁶ Ibid., pp. 89–90.

Na predavanjih je Strzygowski obravnaval azijsko in evropsko umetnost v času Karolingov ter renesanso Zahoda in Orienta. V svojih spominih je Molè kar nekaj strani posvetil kritiki Strzygowskega, ki da je na predavanjih rad poudarjal, da Rim v cesarski dobi ni bil več stvariteljsko središče; za nadaljnji razvoj je bilo pomembnejše to, kar je takrat ustvarjal Orient, pri čemer je bil ta v veliki meri helenističen. Nadalje je Strzygowski razvijal tezo, da je treba genezo zgodnjekrščanske in sploh srednjeveške umetnosti iskati v umetnosti vzhodnega zaledja, ne pa v umetnosti velikih mest:

Če se je namreč v svojih prvih delih boril proti pretiranemu pomenu Rima za nastanek starokrščanske in bizantinske umetnosti, proti rimo-centrizmu, je postajala njegova nadaljnja borba antigrška in antihelenistična ter se je končno spremenila v antihumanizem, v novo koncepcijo razvoja človeške umetnosti in kulture, ki podira vse staro, vse, kar naslanja svojo razlago evropske kulture na temelje, zgrajene v grški in rimski antiki.⁷

Manj strani, a veliko lepih vrstic je Molè v spominih naklonil Dvořáku, zaradi katerega se je sploh vrnil na Dunaj. Profesor je tedaj predaval italijansko slikarstvo in kiparstvo v času renesanse ter začetke nizozemskega slikarstva:

[N]jegovo lastno obzorje je bilo predvsem zahodnoevropsko, njegova načelna problematika pa kvalitetna; njegovo izhodišče sama umetnost in umetnostna kvaliteta in – v fazi, ko sem ga spoznal – stilni razvoj in njegov smisel v zgodovini. Svoja vprašanja je stavljala drugače kot Strzygowski, ne kje in odkod, ampak kaj in kako. Pri njem je govorila in pričala sama umetnina, medtem ko so pri njegovem antagonistu govorile hipoteze, povezane z geografskokulturnimi in etnografskimi kriteriji. Odtod tudi velike razlike med njima, kadar sta oba govorila o podobni ali naravnost isti dobi in njeni umetnosti, kakor prav v odnosu do nastanka, geneze in zgodovine starokrščanske umetnosti, in hkrati vse srednjeveške in poznejše umetnosti v Evropi.⁸

Sicer je Molè vzdušje v Dvořákovem seminarju primerjal z ozračjem, ki veje iz Rafaelove Platonske akademije, kjer je vse umerjeno, dostojanstveno in sončno jasno.

Tri semestre je Molè vpisoval tudi umetnostnozgodovinske vaje, ki jih je vodil Julius von Schlosser. Slednjega je v spominih označil takole: »[N]enavadno izobra-

⁷ Ibid., p. 92.

⁸ Ibid., p. 95.

žen, poznavalec renesančne plastike, zlasti tudi rezbarij slonokoščenih in glasbenih instrumentov, muzikaličen, pesniški talent.«⁹ Schlosser je tedaj s študenti tekstnokritično obravnaval Vasarijeve življenjepise, nato pa so imeli še vaje iz razlag umetnin.

Strzygowski je nekoliko pozneje prosil Moleta, da bi na Jagićevo pobudo za srbsko akademijo obdelal miniature srbskega rokopisa iz 17. stoletja, ki je obsegal *Krščansko topografijo* Kozme Indikoplevsta in *Šestodnev* bolgarskega eksarha Joana. Še prej se je Molè posvetil študiju grškega izvirnika, ki je skozi stoletja postal najpopularnejša kozmografija bizantinskega sveta. Ugotovil je, da so miniature, čeprav naivne, pomembne za zgodovino kozmografskih predstav. Strzygowski je v svoji oceni delo pohvalil in doktorandu priporočil nadaljevanje raziskave:

Dieser [Molè], mit guter Kenntnis der slavischen Sprachen ausgerüstet hat sich der Aufgabe in anerkennenswertem Eifer unterzogen. Die Dissertation läßt vermuten, daß Mole bei weiterem Eindringen in das Material und Vertiefung in die Probleme eine durchaus zufriedenstellende Lösung wird bieten können. Sie baut sich jetzt schon klar systematisch auf, was fehlt ist vor allem ein schrift(liches) Erfassen der lokalen Differenzierungen der altchristlichen Kunst erneuter Versuch damit im Zusammenhang die Abzweigung der slavischen Redaction von der griechisch-orientalischen zu verfolgen. Es wäre erwünscht wenn Mole dafür an den russischen Bibliotheken arbeiten könnte.¹⁰

Po rigorozih pri Strzygowskem, Dvořáku in Emilu Reischu, klasičnem arheologu, ki mu je predaval tudi o antičnih spomenikih na avstro-ogrskih tleh, je bil Molè 23. julija 1912 promoviran,¹¹ nato pa je stopil na pot uspešne akademske kariere, ki ga je vodila od provizoričnega praktikanta na konservatorskem uradu za Dalmacijo v Splitu do docenta v Ljubljani in profesorja na Jagelonski univerzi v Krakovu.

France Stelè

Stelè (Franz Stelè) se je na dunajsko Filozofsko fakulteto vpisal jeseni 1907. V njegovih prvih dveh semestrih je prevladovala zlasti slavistika. Pri Miklošičevem nasledniku Jagiću je poslušal zgodovino slovanske filologije in rusko historično slov-

⁹ Ibid., p. 96.

¹⁰ AUW, Hermann Mole, Rigorosenakt, Nr. 3496.

¹¹ AUW, Rigorosenprotokolle des H. Mole, Nr. 3496.

nico, pri Jagićevem zetu Milanu Rešetarju je imel seminar iz Marulićevih del, pri Václavu Vondráku pa vaje iz stare cerkvene slovanščine. Konstantin Josef Jireček mu je predaval zgodovino Dalmacije. V tem obdobju se je očitno zanimal tudi za italijanski jezik; obiskoval je Maddalenov lektorat, Alfred Wolfgang von Wurzbach pa mu je predaval o Boccacciu in njegovem vplivu na kasnejšo književnost. Opažno je bilo tudi zanimanje za predavanja Stefana Hocka o Grillparzerju. V višjih semestrih so prednjačila še predavanja iz zgodovine, zlasti iz medievistike, paleografije in diplomatike. Alfons Dopsch je Steletu predaval o virih za srednjeveško zgodovino Avstrije, Emil Ottenthal pa latinsko paleografijo in diplomatiko. Zanimivo, da je v Steletovi zapuščini najti Ottenthalovo zahvalo za čestitke, ki jih je kot slavjenec prejel leta 1925 ob svoji sedemdesetletnici.¹²

Med slovenskimi umetnostnimi zgodovinarji je bil Stelè edini, ki je imel možnost poslušati predstavnike različnih generacij dunajske umetnostnozgodovinske šole. V zimskem semestru 1907/08 je prisostvoval vajah iz umetnostne zgodovine, ki jih je vodil Franz Wickhoff, eden izmed najvidnejših predstavnikov dunajske umetnostnozgodovinske šole. Vseh osem semestrov je poslušal Maxa Dvořáka, ki mu je predaval zgodovino beneške umetnosti, španskega slikarstva v XVIII. stoletju, nizozemskega slikarstva od Rubensa in Rembrandta ter italijanske umetnosti baroka. V svoji avtobiografiji je Stelè zapisal, da se je ta profesor pozneje »prav po očetovsko« zavzel za njegovo prihodnost.¹³ V zimskem semestru 1909/10 se na Steletovi vpisnici že pojavlja Strzygowski, pri katerem je poslušal balkansko umetnost, Dürerja ter azijsko in evropsko umetnost v času Karolingov. Iz razglednice, ki jo je Molè aprila 1911 poslal Steletu, je razvidna želja, da bi se skupaj vpisala v seminar Strzygowskega.¹⁴ Profesor je imel tedaj seminar o krščanski umetnosti v Egiptu. Molè se je več desetletij pozneje spominjal, da je Stelè obiskoval predavanja Strzygowskega, a da ni bil njegov privrženec.¹⁵ V avtobiografiji je Stelè zapisal, da je ta profesor sicer razširil njegovo obzorje, »dasi je bil v najostrejšem nasprotstvu do naše šole«. ¹⁶ V nasprotju z Moletom pa je imel Stelè še možnost poslušati predavanja Juliusa von Schlosserja o umetnostni topografiji Italije in toskanski plastiki 15. stoletja. V avtobiografiji je zapisal, da je tudi od njega prejel mnogo po-

¹² Zapuščina F. Steleta, Umetnostnozgodovinski inštitut ZRC SAZU.

¹³ France STELÈ, Moje življenje, *Acta historiae artis Slovenica*, II, 1997, p. 165.

¹⁴ Zapuščina F. Steleta, Umetnostnozgodovinski inštitut ZRC SAZU.

¹⁵ MOLÈ 1970, cit. n. 2, p. 96.

¹⁶ STELÈ 1997, cit. n. 13, p. 165.

bud.¹⁷ Ko se je Steletu pri študiju priključil še Molè, je imel Schlosser samo še vaje, zlasti iz Vasarija. Kot se je spominjal Molè, so tu blesteli Slovenci s svojim znanjem italijanščine.¹⁸ Zanimivo je, da se je v Steletovi zapuščini ohranila Schlosserjeva osmrtnica iz leta 1938.¹⁹

Leta 1912 je Stelè kot prvi oddal svojo doktorsko disertacijo o stenskem slikarstvu na Kranjskem sredi 15. stoletja, ki je bila aprobirana aprila istega leta. Dvořák je v oceni zapisal:

Stelè hat das Material sorgfältig zusammengesucht, die einzelnen Denkmäler zu datieren, das ganze Material zu gruppieren, wie auch die Beziehungen der einzelnen Gruppen und die in ihnen sich vollziehende oder auf sie einwirkende allgemeine Entwicklung festzustellen versucht, wobei seine Darlegungen überzeugend sind.²⁰

Po uspešno opravljenih izpitih je bil Stelè 5. 6. 1912 promoviran, jeseni istega leta pa ga je Dvořák že pritegnil v službo centralne komisije za varstvo spomenikov.

Izidor Cankar

Posebna pa je bila pot Izidorja Cankarja (Isidor Cankar), ki se je še kot bogoslovec zanimal za umetnostno zgodovino. Predstojniki so ga po končanem študiju teologije v Ljubljani poslali na študij v Louvain, kjer je preživel akademsko leto 1909/10. Na tamkajšnji katoliški univerzi so, sodeč po njegovi izjavi, prevladovala predavanja iz arheologije, Cankarja pa je bolj zanimala estetika: »Estetika je specialno moja bolezen, ki jo arheološki profesor skuša zastonj ozdraviti; mislim, da sem zapisan estetični smrti.«²¹ Na univerzi v Bruslju pa je poslušal predavanja iz estetike in filozofije umetnosti ter italijanske in španske renesanse. Sloves graškega profesorja Strzygowskega²² je bil povod, da je Cankar naslednje leto preživel na tamkajšnji

¹⁷ Ibid.

¹⁸ MOLÈ 1970, cit. n. 2, p. 96.

¹⁹ Zapuščina F. Steleta, Umetnostnozgodovinski inštitut ZRC SAZU.

²⁰ Franz Stele, Rigorosenakt, Nr. 3369.

²¹ Izidor CANKAR, pismo F. Steletu, 6. 6. 1910, kopija prepisa na Umetnostnozgodovinskem inštitutu ZRC SAZU.

²² V tem času je bil Strzygowski znan tudi pri nas. *Laibacher Zeitung* je 20. 2. 1904 poročal, da bo ta graški profesor v filharmonični dvorani predaval o avstrijskem baroku, tudi ljubljanskem.

univerzi.²³ Strzygowski je leta 1909 dobil stolico na Dunaju, njegov naslednik pa je bil imenovan šele dve leti pozneje. Naključje je torej hotelo, da je Cankar študiral prav v obdobju, ko graška umetnostnozgodovinska stolica ni bila zasedena. Kot je razvidno iz dokumentov v graškem Univerzitetnem arhivu, je poslušal zgodovino estetike pri Hugu Spitzerju, verjetnostno teorijo pri Alexiusu Meinongu, eksperimentalno psihologijo in psihologijo barv pa pri Vittoriju Benussiju. Vpisal je tudi nekaj predavanj iz grške in nemške književnosti. V zimskem semestru 1911/12 je slednjič prispel na Dunaj. Bratrancu Karlu Cankarju je takole popisal razpoloženje:

Godi se mi dobro. Bilo je potrebno, da sem prišel na Dunaj, če naj spoznam, da sem osel in statu perfectionis. Umetnostne zgodovine ne znam nič in se je hitim učiti, da že prehaja v nedovoljeno. Član sem dveh seminarjev; da dobim vse seminarske pravice in se pri profesorjih uveljavim, moram v enem kolokvirati in za drugega izdelati seminarsko nalogo. S tem je dela dovolj, ker sta profesorja (Dvořák in Strzygowski) zverini učenosti in postopata po zverinsko. Verjemi mi, da imam vsako noč kunsthistorične sanje; čez dan pa izgubljam vse zaupanje v lastno pamet in zadnje ostanke ošabnosti, ki so mi ostali izza debate s teboj.²⁴

Tedaj je imel Cankar pri Dvořáku vpisano zgodovino italijanskega renesančnega kiparstva in slikarstva, pri Strzygowskem pa zgodovino umetnosti križarskih vojn ter seminar o islamski umetnosti. V letnem semestru pa je pri Strzygowskem poslušal predavanja o Leonardu, zahodni renesansi in Orientu ter vpisal seminar o budistični umetnosti. Očitno je Strzygowski po dveh semestrih mladega Cankarja razočaral. Molè se je spominjal, da se za t. i. »vzhodna vprašanja« Cankar sploh ni zmenil.²⁵ Prijatelju Finžgarju spomladi 1912 razburjeno opisuje, da je tedaj Strzygowski »govoril tako bedasto in tako počez, kakor bi bil ušel iz blaznice«.²⁶ Pismo je zanimivo, saj v njem Cankar polemizira s prijateljem in avtorjem poznoromantičnega zgodovinskega romana *Pod svobodnim soncem*, ki je poudarjal, da ni rečeno, da je moderni nazor v umetnosti edino pravi. Cankar pa poudarja, da je takšen nazor edino pravi, saj bi Rafael slikal drugače in bolje, če bi živel danes: »Da v veliki večini ljudi živi vera v klasike kot v vrhunce, h katerim je treba vsem

²³ France STELÈ, Izidor Cankar, in: Izidor CANKAR, *Uvod v likovno umetnost*, Ljubljana 1959, p. 233.

²⁴ Izidor CANKAR, pismo Karlu Cankarju, 15. 11. 1911, Zbirka dr. I. Cankarja, AS 1660 F 1, T. e. 2.

²⁵ MOLÈ 1970, cit. n. 2, p. 96.

²⁶ Izidor CANKAR, nedatirano pismo Franu Finžgarju, verjetno maja ali junija 1912, Fran S. Finžgar, Korespondenca, Ms 1575, NUK Rz.

potomcem stremeti, je kriva estetika preteklih stoletij.«²⁷ To pismo nam nekako odslikava Cankarjevo estetiko v prvem letu študija na Dunaju. Veliko bolj kot Strzygowski je tedaj Cankarja pritegnil Dvořák, ki je predaval o italijanskem renesančnem slikarstvu ter o začetkih nizozemskega slikarstva, v letnem semestru 1913 pa je razlagal izbrane umetnine in predaval o zgodovini reproducirajoče umetnosti. Pri Dvořáku je Cankar dobil temeljito podlago v stilni kritiki umetnin, kar je zanj kot znanstvenika postalo vodilno.²⁸ Dvořák je menda Cankarju ponujal službo na Dunaju, brž ko bi opravil rigorozo.²⁹

Že septembra in oktobra 1912 je namreč Cankar v Italiji zbiral gradivo za svojo disertacijo o baročnem slikarju Giulio Quagliu, ki je poslikal ljubljansko stolnico. Potoval je v Videm, Gorico, nato pa še v Benetke, Firence in Rim, kjer je na kongresu umetnostnih zgodovinarjev srečal svojega profesorja Dvořáka, ki mu je za- bičal, naj počne kaj pametnejšega, kot da hodi po kongresu. Strzygowskega ni bilo v Rim, so mu pa menda morali poročati o referatu *Roma fondatrice dell'arte cristiana e medievale*, v katerem je Joseph Wilpert sesul njegova stališča.³⁰ Najdlje se je Cankar zadržal v Lainu, rojstnem kraju Giulia Quaglia. V disertaciji je poudarjal pomen Quaglievega sloga, v katerem se v miniaturi ponavlja preobrat slikarskega mišljenja, ki ga označuje prehod od Veroneseja do Tiepola.³¹ Konec junija 1913 je Cankar že obvestil Finžgarja: »Moja disertacija je končana in jaz sem svoboden kot ptica. Če mi jo Dvořák še brez posebnih sitnosti potrdi, bom imel do septembra nebeške počitnice.«³² Referenta Dvořák in Strzygowski sta doktorsko disertacijo *Maler Giulio Quaglio* aprobirala 25. oktobra 1913. Dvořák se je v oceni pohvalno izrazil o disertaciji:

Herr Cankar hat die Nachrichten über den bisher wenig bekannten Meister wie auch seine Werke sorgfältig zusammengesucht, kritisch bearbeitet und stilgeschichtlich untersucht. Es erwies sich dabei als notwendig auf die Entwicklung des dekorativen Stiles in der venezianischen Malerei des 17. Jahrh., mit der man sich kaum noch beschäftigte einzugehen

²⁷ Ibid.

²⁸ STELÈ 1959, cit. n. 23, p. 233.

²⁹ Izidor CANKAR, pismo F. Finžgarju, 8. 3. 1913, Fran S. Finžgar, Korespondenca, Ms 1575, NUK Rz.

³⁰ Izidor CANKAR, pismo F. Steletu, 24. 10. 1912, kopija na Umetnostnozgodovinskem inštitutu ZRC SAZU.

³¹ Izidor CANKAR, Giulio Quaglio. Prispevek k razvoju baročnega slikarstva, *Dom in svet*, XXIII, 1920, p. 78.

³² Izidor CANKAR, pismo F. Finžgarju, 30. 6. 1913, Fran S. Finžgar, Korespondenca, Ms 1575, NUK Rz.

und Cankar hat sie in der Hauptzügen überzeugend geschildert so daß die Dissertation über die Grenzen einer rein lokalgeschichtlichen Untersuchung hinausgeht.³³

6. novembra je Cankar delal dveurni izpit iz umetnostne zgodovine (Strzygowski, Dvořák) in klasične arheologije (Reisch). Čeprav je Dvořák njegove odgovore ocenil z »ungenügend«, pa so bili ti za druga izpraševalca zadostni in Cankar je izpit opravil. 19. decembra 1913 je bil promoviran.³⁴

V času, ko je pripravljajl doktorsko disertacijo, je Cankar v reviji *Dom in svet* objavljajl esejistični potopisni roman *S poti*, s katerim je zaslovel tudi kot pisatelj. Mlada umetnostna zgodovinarja potujeta po Italiji in srečujeta najrazličnejše ljudi. Ena izmed turistk v Benetkah povpraša pripovedovalčevega prijatelja Fritza, če se veliko peča z umetnostjo. Slednji ji mora sramežljivo priznati, da je umetnostni zgodovinar:

O, tudi njo zelo zanimata umetnost in leposlovje, brala je Strzygowskega knjigo *Über die bildende Kunst der Gegenwart*. Fritz trdi, da je knjiga ničvredna, in tudi ona meni, da bi bila lahko globlja, toda zanimiva je vendar. Fritz trdi, da tudi zanimiva ni, nasprotno, da je zelo dolgočasna. Kakor se vzame, se nasmehne gospodična, toda njena dolžnost ni zagovarjati Strzygowskega, ona rajši uživa Benetke. Snoči so se vozili po kanalu, ravno ko je zahajalo sonce; hiše so stale kakor v raztopljenem soncu. Nasprotno, meni Fritz, če pogledam tisto podrtijo, mislim le, kako je vse beneško zlato splavalo po vodi.³⁵

Zanimivo je, da je Cankar knjigo *Die bildende Kunst der Gegenwart. Ein Büchlein für jedermann* citiral že leta 1908, češ da v njej Strzygowski meni, da je Böcklin edini veliki umetnik, ki ga je rodilo XIX. stoletje.³⁶ V Moletovih spominih je brati, da je na račun Strzygowskega delal bolj ali manj posrečene dovtipe³⁷ študijski ko-

³³ AUW, Isidor Cankar, Rigorosenakt, Nr. 3764.

³⁴ AUW, Rigorosenprotokolle des I. Cankar, Nr. 3764.

³⁵ Izidor CANKAR, *S poti*, Ljubljana 1986, p. 27.

³⁶ Izidor CANKAR, Evolucionizem v estetiki, *Čas*, II, 1908, p. 38.

³⁷ Cankarjeva, Moletova in Steletova zasebna korespondenca razkriva kar nekaj šal na račun Strzygowskega. Decembra 1911 sta Cankar in Molè v pismu sporočila Steletu, da pišeta »traueršpil« samo za ženske vloge, da se ne bi kdo pohujšal: »to se prav, de mora bit en Strzygowski pošten špeh«. Drugič sta Steletu z Dunaja poslala razglednico z naslednjo uganko: »Žejna sta kakor dve žolni in nista dve žolni. Kaj je to? Pijeta kakor dve gobi in nista dve gobi. Kaj je to? Sama sta, vendar je tretji med njima. Kdo je to? Kdor ugane, prejme nagrado – Hofratovo asistentstvo.« Hofrat je bil namreč Strzygowski.

lega poljskega rodu Felix (Szczęsny) Dettloff, ki je bil tako kot Cankar katoliški duhovnik in protežiranec visokega klera ter je v resnici spremljal kolega na potovanju po Italiji. In res, sodobniki so v literarnem Fritzu prepoznavali poteze tega umetnostnega zgodovinarja, pač pripadnika »tiste rafinirane hiperkulturne, notranje razgibane in razkosane generacije, ki sama sebi ni več verjela ter je bila predvsem dostopna samo za sarkastično ironijo«. ³⁸ Spomin na Dettloffa, ki je leta 1913 na Dunaju promoviral s tezo o zgodnjem osnutku Petra Vischerja starejšega za Sebal-dov grob v Nürnbergu, se je vzbujal tudi ob retoričnih dovtipih literarnega Fritza. Ta si s pripovedovalcem v Akademiji ogleduje Tizianovo *Assunto*. Fritz poudarja, da pred to sliko stoji kot popolnoma izrazit človek dvajsetega stoletja, ki je videl isto lepoto tolikokrat ponavljano, da je njen mik izgubil svojo prvotno razdražljivo sposobnost: »Kadar boš naročal oltarno sliko, ali boš rekel umetniku, naj hodi Tizianova pota? Ni mogoče. Tizianova rešitev problema nas več ne zanima.« ³⁹ To pa so podobne misli, kot jih je Cankar razvijal v že omenjenem pismu Finžgarju, kar pomeni, da je Fritzeve teze mogoče povezovati tudi z avtorjem dela.

Tako kot Dettloff, ki je v samostojni Poljski postal profesor umetnostne zgodovine na poznanjski univerzi, je tudi Cankar kmalu po koncu prve svetovne vojne dobil umetnostnozgodovinsko stolico na novoustanovljeni ljubljanski univerzi. Še prej pa se je v zimskem semestru 1919/20 še enkrat izpopolnjeval pri Dvořáku. Profesor, ki je resno razmišljal, da bi odšel v Köln, je tedaj predaval zlasti umetnost visoke renesanse. Cankar je kolegu Steletu takole popisal njunega nekdanjega profesorja: »Dvořák je očaran od neke nove bazilike, če se ne motim še iz 1. stoletja, s slopi, podzemska, pripadajoča nekemu misterioznemu kultu; fotografije je dobil iz Rima. Piše knjigo in trdi, da bo to odkritje postavilo na glavo vse hipoteze o nastanku bazilike, kar bo najbrž res, če so stvari take.« ⁴⁰ Prav ta ponovni stik z učiteljem je menda ustvaril Cankarjevo znanstveno fiziognomijo, je pozneje zapisal Stelè. ⁴¹

Viri ilustracij: Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana (1)

³⁸ MOLÈ 1970, cit. n. 2, p. 87.

³⁹ CANKAR 1986, cit. n. 35, p. 34.

⁴⁰ STELÈ 1959, cit. n. 23, p. 236.

⁴¹ STELÈ 1959, cit. n. 23, p. 236.

PRILOGA I.

Vpisnice

1 Vojeslav (Hermann) Mole

WS 1906/7

Vatroslav Jagić: Geschichte der altkirchenslawischen Literatur (2)

Vatroslav Jagić: Über die slawische Wortbildung (1)

Vatroslav Jagić: Erklärung eines slawischen Textes (2)

Vatroslav Jagić: Übungen im slawischen Seminar (2)

Josef Konstantin Jireček: Die Staaten und Völker der Balkanhalbinsel
im 12.-15. Jahrhundert (4)

Josef Konstantin Jireček: Geschichte der Republik Ragusa (1)

Hans von Arnim: Aristoteles' Leben, Lehre und Schriften (4)

Wilhelm Jerusalem: Psychologie mit besonderer Rücksicht auf die Aufgaben
der Erziehung (4)

Friedrich Jodl: Hegel, Schopenhauer, Feuerbach (1)

Stefan Hock: Geschichte der deutschen Literatur in Österreich (1815-1848) (3)

Max Dietz: Die deutsche und italienische Oper bis zur Neuzeit (2)

SS 1907

Wilhelm Meyer-Lübke: Französische Wortbildungslehre (3)

Philipp August Becker: Französische Metrik (2)

Jakob Minor: Geschichte des deutschen Dramas im 16. und 17. Jahrhundert (5)

Wilhelm Jerusalem: Praktische Pädagogik (4)

Laurenz Müllner: Die Philosophie Platons (1)

Vatroslav Jagić: Übungen im slawischen Seminar (2)

Vatroslav Jagić: Lesung eines Schriftstellers (2)

Marc Gratacap: Französisches Proseminar (3)

WS 1907/8-SS 1908 Enoletni prostovoljec

WS 1908/9-SS 1909 Krakov

WS 1909/10-SS 1910 Rim

WS 1910/11

Josef Strzygowski: Entstehung der christlichen Kunst (2)

Josef Strzygowski: Kunsthistorisches Seminar: Die ikonographische Methode (2)

Max Dvořák: Geschichte der abendländischen Kunst im Mittelalter (3)

Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)

Julius Ritter von Schlosser: Textkritische Übungen (Vasari) (2)

Julius Ritter von Schlosser: Übungen aus der Musealpraxis (2)

Hans Schrader: Entwicklung der griechischen Plastik (2)

Moritz Dreger: Museumskunde (1)

Hans Tietze: Geschichte der deutschen Malerei von 1400 bis zum Tode Dürers (2)

SS 1911

Josef Strzygowski: Asiatische und europäische Kunst im Zeitalter der Karolinger (2)

Josef Strzygowski: Kunsthistorisches Seminar: Christliche Kunst in Ägypten (2)

Max Dvořák: Italienische Skulptur und Malerei im 13. und 14. Jahrhundert (2)

Max Dvořák: Gemäldestudien im Wiener Hofmuseum (1)

Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)

Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen. I. Kurs: Übungen an Objekten (2)

Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen. II. Kurs: Kritik von Texten (1)

Emil Reisch: Denkmäler griechisch.-römischer Kultur auf dem Boden der österreichisch.-ungarischen Monarchie (2)

Julius Hermann: Geschichte der Miniaturmalerei. II. Teil (1)

WS 1911/12

Josef Strzygowski: Weltgeschichte der Kunst im Zeitalter der Kreuzzüge (2)

Josef Strzygowski: Kunsthistorisches Seminar: Islamische Kunst (2)

Max Dvořák: Geschichte der italienischen Skulptur und Malerei im Zeitalter der Renaissance (3)

Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)

Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen I. (Vasarilektüre) (1)

Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen II. (Beschreiben und Erklären von Kunstwerken) (2)

Emil Reisch: Erklärung ausgewählter antiker Bildwerke (1)

Hans Tietze: Geschichte der französischen Kunst des 18. Jahrhunderts (1)

Friedrich Jodl: Rationalismus und Empirismus im 17. und 18. Jahrhundert (4)

Adolf Stöhr: Cartesius (1)

SS 1912

Josef Strzygowski: Die Renaissance des Abendlandes und der Orient (2)

Josef Strzygowski: Kunsthistorisches Seminar: Buddhistische Kunst des ersten christlichen Jahrtausends (2)

Max Dvořák: Italienische Skulptur und Malerei im Zeitalter der Renaissance II. (2)

Max Dvořák: Die Anfänge der niederländischen Malerei (1)

Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)

Moritz Dreger: Einführung in die Geschichte des Kunstgewerbes (1)

2 Franz Stele

1.WS 1907/8

Vatroslav Jagić: Geschichte der slawischen Philologie und Altertumswissenschaft (neuere Zeit) (3)

Wenzel Vondrák: Geschichte der böhmischen Literatur (von der hussitischen Bewegung an) (2)
 Wenzel Vondrák: Übungen im Altkirchenslawischen (1)
 Josef Konstantin Jireček: Im Seminar für slawische Philologie: Lektüre mittelalterlicher Schriftdenkmäler (2)
 Milan von Rešetar: Russische Lektüre (1)
 Maddalena: Italienische Sprache (für Anfänger) (2)
 Maddalena: Italienische Sprache (Sprachübungen) (2)
 Franz Wickhoff: Kunsthistorische Übungen (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Kunsttopographie Italiens I. (2)
 Max Dvořák: Geschichte der Kunst in Venedig (3)
 Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)

2.SS 1908

Vatroslav Jagić: Grammatik der russischen Sprache auf historischem Hintergrund (4)
 Vatroslav Jagić: Lesung eines Schriftstellers (2)
 Josef Konstantin Jireček: Dalmatien im Mittelalter (2)
 Josef Konstantin Jireček: Im Seminar für osteuropäische Geschichte: Lektüre bosnischer und serbischer Urkunden aus Miklosich Monumenta (2)
 Wenzel Vondrák: Übungen im Altkirchenslawischen (1)
 Milan von Rešetar: Im slawischen Seminar: Lektüre ausgewählter Stücke aus Marulic' Werken (1)
 Roland Graßberger: Schulhygiene
 Maddalena: Le odi di G. Parini
 Alfred Wolfgang von Wurzbach: Boccaccio und sein Einfluß auf die spätere Literatur (2)
 Josef Hirn: Christianisierung und Germanisierung der südöstlichen Alpenländer (1)
 Ludwig Hartmann: Geschichte des Papsttums seit der Gründung des Kirchenstaates (3)
 Stefan Hock: Grillparzers Leben und Werke (4)
 Stefan Hock: Grillparzers Lyrik (Textkritische und Interpretations-Übungen) (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Kunsttopographie Italiens II. (2)
 Max Dvořák: Geschichte der spanischen Malerei im XVII. Jahrhundert (3)
 Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)

3. WS 1908/9

Alfons Dopsch: Quellenkunde der Geschichte Österreichs I. (Mittelalter) (2)
 Emil Ottenthal: Lateinische Palaeographie des Mittelalters mit Übungen I. (1)
 Auguste Fournier: Geschichte der neuesten Zeit von 1815 bis 1848 (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Einführung in das Studium der italienischen Plastik (von den Pisani bis auf L. Ghiberti) (2)
 Max Dvořák: Geschichte der niederländischen Malerei bis Rubens und Rembrandt (3)
 Julius Hermann: Ausgewählte Kapitel aus der Geschichte der oberitalienischen Plastik im 15. Jahrhundert (1)
 Josef Konstantin Jireček: Die Byzantiner und Südslawen im früheren Mittelalter (4)
 Josef Konstantin Jireček: Im Seminar für osteuropäische Geschichte: Nestors altrussische Chronik (2)

Wenzel Vondrák: Geschichte der böhmischen Literatur (von der neueren Zeit an) (1)
 Wenzel Vondrák: Übungen im Altkirchenslawischen (1)
 Robert F. Arnold: Einführung in die wissenschaftliche Literatur und in den Gebrauch derselben (2)
 Stefan Hock: Grillparzers Leben und Werke (Fortsetzung) (4)
 Emil Reich: Praktische Philosophie (4)
 Friedrich Jodl: Über Schopenhauersche Philosophie (1)

4. SS 1909

Adolf Stöhr: Psychologie
 Oswald Redlich: Historische Chronologie des Mittelalters und der neueren Zeit (3)
 Alfons Dopsch: Quellenkunde der Geschichte Österreichs II. (Neuere Zeit) (2)
 August Fournier: Allgemeine Geschichte von 1830 bis 1848 (2)
 Emil Ottenthal: Lateinische Palaeographie des Mittelalters mit Übungen (1)
 Wilhelm Bauer: Die Zeitung, ihre Geschichte und ihre Bedeutung als historische Quelle der Neuzeit (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Die toscanische Plastik des Quattrocento (2)
 Max Dvořák: Einführung in die Kunstgeschichte (3)
 Josef Konstantin Jireček: Die Byzantiner, Bulgaren, Serben und Kroaten im IX.-XII. Jahrhundert (4)
 Josef Konstantin Jireček: Die slaw. Personen- und Ortsnamen des Mittelalters (2)
 Josef Konstantin Jireček: Im Seminar für osteuropäische Geschichte: Nestors altrussische Chronik (Fortsetzung) (2)
 Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)

5. WS 1909/10

Alfons Dopsch: Geschichte der Verfassung und Verwaltung Österreichs I. (Mittelalter), mit Übungen (3)
 Emil Ottenthal: Urkundenlehre: I. die mittelalterliche Königsurkunde, mit Übungen (1)
 Julius Ritter von Schlosser: Textkritische Übungen (2)
 Max Dvořák: Geschichte der italienischen Barockkunst (3)
 Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)
 Oswald Redlich: Die mittelalterliche Historiographie in ihren Hauptzügen (3)
 Alfons Dopsch: Münz- und Geldwesen des Mittelalters (2)
 Josef Strzygowski: Einführung in die Kunstgeschichte (2)
 Josef Strzygowski: Kunstgeschichte der Balkanländer (2)
 Josef Strzygowski: Kunsthistorische Übungen (2)

6. SS 1910

Emil Ottenthal: Urkundenlehre: II. Papsturkunde mit Übungen (5)
 Alfons Dopsch: Geschichte der Verfassung und Verwaltung Österreichs II. (Neuzeit) (3)
 Alfons Dopsch: Übungen zur Sozial- und Wirtschaftsgeschichte des Mittelalters (2)
 Oswald Redlich: Sphragistisch-heraldische Übungen (2)
 Max Dvořák: Geschichte der malerischen Probleme im XVIII Jahrhundert (3)
 Max Dvořák: Denkmalpflege (1)

Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)
 Josef Strzygowski: Albrecht Dürer (2)
 Josef Strzygowski: Übungen für Anfänger: Methodik der Kunstbetrachtung (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen (2)
 Hermann Egger: Gotische Baukunst in Italien mit Übungen (1,5)
 Emil Reisch: Archäolog. Seminar: Erklärung römischer Sarkophagreliefs (1)

7. WS 1910/11

Oswald Redlich: Urkundenlehre: Die mittelalterlichen Privaturkunden (3)
 Alfons Dopsch: Lektüre und Kritik österreichischer Geschichtsquellen (2)
 Josef Strzygowski: Kunsthistorisches Seminar: Die ikonographische Methode (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Textkritische Übungen (Vasari) (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Übungen aus der Musealpraxis (2)
 Max Dvořák: Geschichte der abendländischen Kunst im Mittelalter (3)
 Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)
 Julius Hermann: Geschichte der Miniaturmalerei (1)
 Moritz Dreger: Museumskunde (1)
 Hans Tietze: Geschichte der deutschen Malerei von 1400 bis zum Tode Dürers (2)
 Hans Schrader: Entwicklung der griechischen Plastik (2)

8. SS 1911

Oswald Redlich: Archivkunde (3)
 Emil Ottenthal: Paläographisch-diplomatische Übungen (1)
 Max Dvořák: Italienische Skulptur und Malerei im 13. und 14. Jahrhundert (2)
 Max Dvořák: Gemäldestudien im Wiener Hofmuseum (1)
 Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Seminarübungen. I. Kurs: Übungen an Objekten (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Seminarübungen. II. Kurs: Kritik von Texten (1)
 Josef Strzygowski: Asiatische und europäische Kunst im Zeitalter der Karolinger (2)
 Josef Strzygowski: Kunsthistorisches Seminar: Christliche Kunst in Ägypten (2)
 Julius Hermann: Geschichte der Miniaturmalerei. II. Teil (1)

3 Isidor Cankar

SS 1910 Université catholique Louvain

1.WS 1910/11 (Philosophische Fakultät, GRAZ)

Hugo Spitzer: Geschichte der Ästhetik vom siebzehnten Jahrhundert bis zur Gegenwart (2)
 Viktor Benussi: Experimentale Psychologie I. Allgemeiner Theil (4)
 Heinrich Schenkl: Aristoteles' Poetik (2)
 Bernhard Seuffert: Die romantische Schule in Deutschland und ihre Nachfolger (4)

2.SS 1911

- Viktor Benussi: Gegenstandstheorie und Psychologie der Farben (3)
 Alexius Meinong Ritter von Handschuchsheim: Wahrscheinlichkeitstheorie (3)
 Heinrich Schenkl: Erklärung altlateinischer Inschriften (2)
 Richard Kornelius Kukula: Lektüre ausgewählter Dichtungen des Theokrit (4)

3.WS 1911/12 (Philosophische Fakultät, WIEN)

- Heinrich Gomperz: Hauptprobleme der Ästhetik (2)
 Josef Strzygowski: Die bildende Kunst der Gegenwart (2)
 Josef Strzygowski: Weltgeschichte der Kunst der Kreuzzüge (2)
 Josef Strzygowski: Übungen für Anfänger: Methodik der Kunstbetrachtung (2)
 Max Dvořák: Geschichte der italienischen Skulptur und Malerei im Zeitalter der Renaissance (3)
 Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen I. (Vasarilektüre) (1)
 Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen II. (Beschreiben und Erklären von Kunstwerken) (2)
 Emil Reisch: Kunstgeschichtliche Vorlesungen: Erklärung ausgewählter antiker Bildwerke (1)
 Hans Schrader: Die Terrakotten der kaiserlichen Antikensammlungen (2)
 Josef Strzygowski: Kunsthistorisches Seminar: islamische Kunst (2)
 Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)
 Hans Schrader: Archäologische Übungen in den kaiserlichen Antikensammlungen (1)

4.SS 1912

- Josef Strzygowski: Die Renaissance des Abendlandes und der Orient (2)
 Josef Strzygowski: Kunsthistorisches Seminar: Buddhistische Kunst des ersten christlichen Jahrtausends (2)
 Josef Strzygowski: Leonardo und der Ausdruck seelischer Vorgänge (2)
 Hans Schrader: Die Skulpturen in den kaiserlichen Antikensammlungen (2)
 Hans Schrader: Archäologische Übungen (1)
 Max Dvořák: Italienische Skulptur und Malerei im Zeitalter der Renaissance II. (2)
 Max Dvořák: Die Anfänge der niederländischen Malerei (1)
 Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen, I. Kurs (Übungen an Objekte) (2)
 Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen, II. Kurs (Lektüre der Biographien Vasaris) (1)
 Moritz Dreger: Einführung in die Geschichte des Kunstgewerbes (1)

5.WS 1912/13

- Josef Strzygowski: Wege und Ziele der Kunstforschung (1)
 Josef Strzygowski: Der syrische Kunstkreis (2)
 Josef Strzygowski: Kunsthistorisches Seminar: Denkmäler der Metallplastik aus frühchristlicher Zeit (2)
 Emil Reisch: Erklärung ausgewählter antiker Bilder (1)
 Max Dvořák: Geschichte der italienischen Barockkunst (3)
 Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)

6.SS 1913

Josef Strzygowski: Die europäische Kunst im Rahmen der vergleichenden Kunstforschung (2)

Josef Strzygowski: Systematik an Werken großer Meister (2)

Josef Strzygowski: Kunsthistorisches Seminar: Armenische Kunst (2)

Max Dvořák: Grundriß einer Geschichte der reproduzierenden Künste (2)

Max Dvořák: Erklärung ausgewählter Kunstwerke (1)

Max Dvořák: Kunsthistorische Übungen (2)

Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen, I. Kurs: Übungen an Objekten (2)

Julius Ritter von Schlosser: Kunsthistorische Übungen, II. Kurs: Lektüre der Biographien Vasaris (1)

PRILOGA II.

Ocene doktorskih disertacij

1 Franz Stele

Beurteilung der Dissertation des cand. phil. Franz Stelè über die Wandmalerei in Krain um die Mitte des 15. Jahrhunderts

Die Arbeit ist eine solide umsichtige Untersuchung über die Krainer Malerei des 15. Jahrhunderts. Es hat sich als deren Überrest eine grössere Anzahl von Wandmalereien erhalten, die noch nicht kunsthistorisch zusammenhängend (zum Teil überhaupt nicht) behandelt wurden. Stelè hat das Material sorgfältig zusammengesucht, die einzelnen Denkmäler zu datieren, das ganze Material zu gruppieren, wie auch die Beziehungen der einzelnen Gruppen und die in ihnen sich vollziehende oder auf sie einwirkende allgemeine Entwicklung festzustellen versucht, wobei seine Darlegungen überzeugend sind. Es handelt sich freilich nun um eine provinzielle Kunst, doch zur Geschichte der Kunst in Krain liefert die Arbeit, die als eine den gesetzlichen Anforderungen entsprechende bezeichnet werden kann, einen schätzenswerten Beitrag.

Max Dvořák

22. III. 12

Einverstanden; der Verfasser hätte sich die Mühe nehmen können, ein besseres Deutsch und Fremdwörter richtig zu schreiben.

Strzygowski

30. IV. 12

(UAW, Rigorosenakt Franz Stele, Nr 3369)

2 Vojeslav Mole

Beurteilung der Dissertation des cand. phil. Hermann Mole über Eine illustrierte serbische Handschrift aus dem Jahre 1649 mit der Topographie des Kosmas Indikopleustes und dem Hexaameron des bulg. Exarchen Johannes

Die Arbeit ist entstanden auf Grund einer von der Belgrader Akademie der Wissenschaften ausgehenden Einladung, den nach Wien gesandten Codex zu bearbeiten. Da der Unterzeichnete hierzu unmöglich die Zeit finden konnte, wählte er unter seiner Verantwortung Molé als Bearbeiter. Dieser, mit guter Kenntnis der slavischen Sprachen ausgerüstet hat sich der Aufgabe in anerkennenswertem Eifer unterzogen. Die Dissertation läßt vermuten, daß Mole bei weiterem Eindringen in das Material und Vertiefung in die Probleme eine durchaus zufriedenstellende Lösung wird bieten können. Sie baut sich jetzt schon klar systematisch auf, was fehlt ist vor allem ein schrift. Erfassen der lokalen Differenzierungen der altchristlichen Kunst und ein erneuter Versuch damit im Zusammenhang die Abzweigung der slavischen Redaction von der griechisch-orientalischen zu verfolgen. Es wäre erwünscht wenn Mole dafür an den russischen Bibliotheken arbeiten könnte. Die Dissertation entspricht den gesetzlichen Anforderungen.

24. 6. 12 Strzygowski

30. 6. Dvořák

(UAW, Rigorosenakt Hermann Mole, Nr. 3496)

3 Izidor Cankar

Beurteilung der Dissertation des cand. phil. Isidor Cankar über den Maler Giulio Quaglio

Die Arbeit ist eine fleissige und unterrichtete Untersuchung über den Maler Giulio Quaglio. Herr Cankar hat die Nachrichten über den bisher wenig bekannten Meister wie auch seine Werke sorgfältig zusammengesucht, kritisch bearbeitet und stilgeschichtlich untersucht. Es erwies sich dabei als notwendig auf die Entwicklung des dekorativen Stiles in der venezianischen Malerei des 17. Jahrh., mit der man sich kaum noch beschäftigte einzugehen und Cankar hat sie in der Hauptzügen überzeugend geschildert so daß die Dissertation über die Grenzen einer rein lokalgeschichtlichen Untersuchung hinausgeht. Wenn sie in diesen Teilen naturgemäß noch einer grösseren Vertiefung bedarf, so kann sie als eine durchaus den gesetzlichen Anforderungen entsprechend bezeichnet werden

Juli 1913 Dvořák

25. Oktober Strzygowski

(UAW, Rigorosenakt Isidor Cankar, Nr 3764)

The Vienna Student Years of Mole, Stele and Cankar

SUMMARY

The article discusses the student years of Vojeslav Mole, France Stele and Izidor Cankar at the Faculty of Arts in Vienna from their enrolment to the completion of their doctoral studies. The appendix contains their personal profiles and dissertation assessments.

With the help of previously unknown documents from the Vienna University Archive, the article sheds light on the student years of Vojeslav Mole (1906–7, 1910–12), France Stele (1907–11) and Izidor Cankar (1911–13). It focuses on their relationships with the notable professors of Viennese art history, Max Dvořák, Josef Strzygowski and Julius von Schlosser, and their lectures at the time. The article also considers the genesis of their doctoral dissertations, specifically Stele's *Über die Wandmalerei in Krain um die Mitte des 15. Jahrhunderts* (1912), Mole's *Über Eine illustrierte serbische Handschrift aus dem Jahre 1649 mit der Topographie des Kosmas Indikopleustes und dem Hexaemeron des bulg. Exarchen Johannes* (1912) and Cankar's *Über den Maler Guilio Quaglio* (1913).

Translated by Maja Lovrenov